

Motion till riksdagen

1989/90:Jo272

av Ylva Annerstedt (fp)

Stöd till alternativa odlingsformer

Under senare år har debatten allt mer tydligt visat vilka brister och nackdelar som den moderna stordriftsproduktionen av våra livsmedel för med sig. Jordens naturliga resurser utarmas, en mängd gifter och konstgödsel sprids i vår miljö och inom animalieproduktionen förekommer en behandling av djuren som de flesta människor tar avstånd ifrån.

Konsumenterna ställer krav på livsmedel med kvalitet och vill inte ha en mängd kemiska tillsatser vare sig vid odling eller vid förädling och de tar bestämt avstånd från kött som är fyllt med hormoner eller antibiotika.

I Sverige finns det gedigna kunskaper om och omfattande erfarenheter av den biodynamiska odlingen. Den har länge fört en ojämn kamp mot ekonomiska bekymmer och oförståelse. Samhällets attityder är dock nu på väg att svänga mot en mer generös och positiv inställning till den biodynamiska odlingen och det är hög tid att ge den en del av de gemensamma resurserna som finns på området när det gäller rådgivning och utbildning.

Den här motionen föreslår

- * statligt stöd till befintlig och utvidgad rådgivning, under ansvar av Biodynamiska föreningen,
- * rätt till studiemedel för de elever som studerar vid Skillebyholmsskolan,
- * generösare bidrag till forskning om den biodynamiska odlingen, genom Nordisk Forskningsring.

Vad får jordbruket ut av konstgödseln?

Den växtnäring som tillförs Sveriges åkrar är flera gånger större än utbytet i form av livsmedel. 1980 tillfördes fyra gånger så mycket kväve och fosfor som vi fick ut i form av vegetabiliska och animaliska livsmedel, dvs grönsaker, säd, kött, mjölk, ägg osv. För kalium var tillförseln till och med åtta gånger högre.

Situationen har i stort sett inte förändrats under senare år. Det är kväve (N), fosfor (P) och kalium (K) som är de alldeles dominerande inslagen i all konstgödsel. Skillnaden mellan tillförsel och utbyte är en ren förlust, till och med ren belastning på miljön. Vi känner följderna – förstörda brunnar, döende hav, algblooming osv.

Dagens jordbruk i Sverige karaktäriseras bl. a. av följande faktorer:

- * Giftanvändningen ökar stadigt. Ensidig spannmålsodling i slättbygderna kräver mer och mer kemisk bekämpning av ogräs, sjukdomar och skadedjur. Trots tidigare försäkringar om motsatsen finner vi numera rester av bekämpningsgifter i våra sjöar och vattendrag och även i våra livsmedel.
- * 75 procent av all spannmål (som framställts med hjälp av konstgödsel) går till utfodring av djur i stora "köttfabriker". 60-90 procent av den växtnäring som tillförs med foder anhopas i form av gödsel och urin som till största delen går ut i miljön. Ungefär 80 procent av det kväve som tillförs svenskt jordbruk förloras till omgivningen med övergödning av hav, sjöar och nitrathaltigt vatten i brunnar m.m. som följd.
- * Sårbarheten har ökat. Svensk livsmedelsproduktion har på trettio år blivit beroende av importerad växtnäring, av handelsgödselkväve baserad på olja och av bekämpningsmedel framställda av internationella kemiföretag. Insatsen av hjälpenergi är idag större än energivärdet i livsmedlen.
- * En tredjedel av åkermarken riskerar att bli planterad med skog för att motverka överskottsproduktionen. Både åkrar och bönder försvinner, odlingslandskapet hotas samtidigt som den jord som blir kvar odlas lika intensivt som nu.
- * Livsmedlens kvalitet har försämrats. Allt fler konsumenter är beredda att betala ett merpris för varor framställda på alternativt vis. Även närhet till odlare eller uppfödare, dvs färska produkter, ingår i ett framväxande, nytt kvalitetsbegrepp.

Alternativen

Om vi genom rätta brukningsåtgärder, odling av baljväxter och rätt behandlad gödsel ger jorden vad den behöver, då kan den i sin tur ge människan vad hon behöver, säd till vårt dagliga bröd. Och detta utan att hon behöver våldföra sig på naturen genom spridning av giftiga substanser och utan att förbruka ändliga lagerresurser av mineraler och hjälpenergi.

I Järna utanför Södertälje finns gårdar på mellan 400 och 500 hektar, som varit i gång i 25 år utan ekonomiska problem. Ibland hävdas ju att biodynamisk odling inte skulle bära sig.

Ideella organisationer

Vad som akut behöver åtgärdas är stöd åt de ideella organisationer på vars forsknings- och utbildningsarbete den nu påbörjade statliga rådgivningen helt och hållet baseras. Att ett omlägningsstöd äntligen blivit verklighet för dem som vill gå över till biodynamisk odling är en seger för mångåriga strävanden från alternativodlarna. Det är mycket svårare och dyrare att ställa om ett jordbruk baserat på massproduktion av höns och svin, än ett som redan blandar djurhållning och jordbruk i mer balanserade doser.

Jordbruksministern uttalade i ett tal i augusti 1989 sin stora respekt för de alternativodlare som arbetat i decennier under svåra förhållanden, eftersom samhället inte trott på dem. "Ett av de största praktiska problemen i dag är bristen på kunniga rådgivare," konstaterade jordbruksministern.

Problemet är att rådgivningen i verkligheten har mycket litet stöd. Det har visserligen blivit bättre, men insatserna i form av omlägningsbidrag och forskning kommer inte att kunna utnyttjas fullt ut om inte de som väljer att lägga om sin odling har någon att fråga och om inte forskningsresultaten sprids genom rådgivning.

Mot. 1989/90
Jo272

Forskning

Möjligheten att bedriva fri forskning om alternativt jordbruk är avgörande för odlingens framtid. I dag är nästan all lantbruksforskning centraliserad till lantbruksuniversitetet. I verkligheten är det dock utanför denna institution, främst vid Nordisk Forskningsring för Biodynamisk odling i Järna, som kunskaperna om ett jordbruk utan kemiska tillsatser tagits fram och prövats.

Motståndet från etablerade forskare är fortfarande stort och även projekt av hög angelägenhetsgrad har mött detta motstånd inom både statens lantbruksuniversitet och Skogs- och Jordbrukets Forskningsråd. Det behövs alltså att Forskningsringen, som nu arbetat i 30 år och tagit fram det mesta material som finns i Sverige om odling utan kemikalier och där flera yngre forskare numera arbetar, inte bara får pengar till enskilda projekt utan också får resurser att själva planera. Impulserna därifrån kommer givetvis den etablerade forskningen till godo.

Vad som bl. a. behöver ytterligare penetreras är de problem som uppkommer när vanligt jordbruk skall läggas om till biodynamiskt och vidare de mätbara kvalitativa produktförbättringar i biodynamiskt jordbruk jämfört med konventionella produkter. Det senare bör gälla såväl djur- som växtprodukter. Projekt av denna typ finns påbörjade men har alltid svårt att hävda sig i konkurrensen med konventionella forskningsprojekt.

Riksdagen bör ange att den numera av statsmakterna önskade omställningen till ett mera giftfritt jordbruk måste åtföljas av större generositet och stöd åt sådana forskningsprojekt som kan ge underlag och att dessa åtgärder blir verkningfulla.

Utbildning

Utbildning i biodynamisk odling bedrivs sedan 1974 vid Skillebyholms gård utanför Järna. Den biodynamiska linjen är sedan 1982 tvåårig. Utbildningsgården har i dag kapacitet att ta emot 28 studenter i internatform och omfattar 50 hektar åker, betesmark och skog. I Järnaområdet odlas ca 320 hektar biodynamiskt. Denna odlingsareal är fördelad på flera självständiga lantbruk och handelsträdgårdar, vilket ger goda möjligheter till praktikplatser och demonstrationsgårdar i omedelbar närhet till skolan.

Lärarkollegiet vid Skillebyholm representerar till stor del den samlade sakkunskapen inom området alternativa odlingsformer i Europa. Det är således mer än kvalificerat att möta den ökade efterfrågan på utbildning.

De elever som i dag följer utbildningen vid Skillebyholm åtnjuter inte statliga studiemedel utan måste själva betala sina skolavgifter och sitt uppehälle. För dem är det heller inte möjligt att skaffa sig inkomster genom fericarbete. Utbildningen följer nämligen hela årets växtperiod. Det är således rimligt

att utbildningen berättigar eleverna till statliga studiemedel. Ansökan har inkommit till högskoleenheten vid utbildningsdepartementet och bör bifal-
las. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Mot. 1989/90
Jo272

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om medel för befintlig och utvidgad rådgivning om alternativa odlingsformer under Biodynamiska föreningens ansvar.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om resurser till Nordisk forskningsring för biodynamisk odling.

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statliga studiemedel till elever vid Skillebyholmskolan.¹]

Stockholm den 25 januari 1990

Ylva Annerstedt (fp)

¹ 1989/90:Sf549